

Domáci glasovi

Stev. 30.

Lienz, torek 19. februarja 1946.

Leto 2.

TRŽAŠKI ŠTUDENTJE STAVKAJO

"Primorski dnevnik" od 4. februarja 1946 piše.

"Predvčerajšnjim je odšla delegacija tržaških dijakov k šolskemu nadzorniku Rubiniju, ki je v navzočnosti prof. Žitka v prijaznem tonu skušal dijaštvo odvrniti od stavke. Ker jima to ni uspelo, sta telefonirala polkovniku Smutsu, ki je bil takoj voljan sprejeti delegacijo.

Ko so se dijaki pri njem zglasili, jim je takoj povedal, da dijaška stavka ni napravila nikakega vtisa na Zavezniško vojaško upravo. Dejal je, da so dijaki ravnali zelo neumno in da bi morali reševanje takih zadev prepustiti zrelejším ljudem. Izjavil je tudi, da je profesor Baraga zelo dober človek, in da nimajo nobenih konkretnih obtožb proti njemu. Smrtna kazen, ki je bila izrečena v Ljubljani, za Zavezniško vojaško upravo ni zadosten razlog za epuracijo, ker Baraga ni bil na razpravi navzoč in potemtakem ni imel možnosti, da bi se branil. Ni v redu - je dejal r. Smuts -, da mu sodišče iz Ljubljane ni poslalo nobene pozivnice na razpravo. Sicer je slišal več pritožb proti profesorju Baragi, vendar zolj od ljudi, ki niso bile priče dejanj profesorja Barage. Med razgovorom je večkrat poudaril, naj se dijaki ne vmešavajo preveč v te zadeve, ker so premladi, in naj stvar prepuste starejšim.

Danes se je vršilo zborovanje dijakov višje realne gimnazije in trbovske akademije. Po kratkem referatu, v katerem je neki dijak znova obrazložil pomen stavke, so še enkrat obravnavali zločinska dejanja prof. Barage ter zahtevali njegovo takojšnjo odstranitev. Označili so tudi nepravilnost stališča Zavezniške voj. uprave ter pričakujejo oficijelne izjave Zav. voj. uprave. Svojo stavko so dijaki primerjali s stavko delavcev, ki se tako vztrajno in složno bore za svoje pravice. Zato so sklenili, da tudi oni ne bodo nič manj odločni in da bodo vztrajali v borbi za izvedbo čiščenja fašističnih profesorjev na svojih šolah.

Iz solidarnosti je s tržaškimi dijaki stavkalo tudi italijansko dijaštvo na drugih zavodih. Predvčerajšnjim so pričeli s stavko na "Istituto Nautico", včeraj pa vse dijaštvo šole Istituto industriale Alessandro Volta in deloma v šoli "Oberdan". Tržaški študentje pričakujejo, da jih bodo v njihovih zahtevah podprli tudi drugi italijanski študentje.

BLIŽNJI VZHOD V OSPREDTJU

Število navidezno alarmantnih vesti, ki prihajajo iz bližnjega vzhoda, se veča iz dneva v dan. Včeraj smo izvedeli o novi vladni krizi v Egiptu, - tretja v treh tednih - ki jo je povzročila prisotnost brit. čet v Egiptu, danes prikazujejo zadnje vesti potek debate na zasedanju Org. Združenih narodov v Londonu glede sirijsko-libananske zahteve, po kateri zahtevajo umik angleških in francoskih čet.

Posebnost vrnitva na bližnjem vzhodu in od tod izvirajoči

nacionalni ponos - to sta vzroka, da so ti narodi tako nenaklonjeni oboroženi navzočnosti tujih sil. Glavne črte stvarnega političnega položaja lahko določimo.

Odločujoči činitelji političnega položaja v tem predelu tvorijo 1. vera, 2. razmerje med soc. sloji, 3. odnosi njeovega gospodarstva do svetovnega gospodarstva in 4. obrambno politični položaj znotraj Bližnjega vzhoda in njeovi odnosi do zunanjega sveta. Da je vera važen činitelj, smo že poudarili. Ostra ločitvena črta med soc. razredi pa na drugi strani pomeni veliko slabost nasproti zun. svetu. Gospodarsko pa so te dežele popolnoma odvisne od velesil. Obrambno-politično pa so - v kolikor ležijo v interesni sferi velesil - brez lastnih sil. In napetost, ki obstoji med različnimi skupinami narodov Bližnjega vzhoda, še bolj slabi njihov položaj nasproti velesilam. To so dinastične ambicije egiptčanske, saudijske in iraške dinastije, med katerimi stalno tli stremljenje po prvenstvu.

Zunanji svet, od katerega se hoče Bližnji vzhod izolirati, od katerega pa bo politično in gospodarsko še dolgo, dolgo odvisen, predstavljajo velesile, v prvi vrsti Vel. Britanija.

Bistvo angleških interesov sta dve stvari: S u e z in p e t r o l e j. Suez je središče poti v Indijo in brit. interesi v petrolejski industriji Iraka in Irana so osnova današnje britanske moči. - Francijo pa vežejo na Bližnji vzhod samo še ostanki starega položaja. Teško je reči, če bo mogla Francija obdržati svoj vpliv na Bližnjem vzhodu.

Združene države so v prvi vrsti gospodarsko zainteresirane in so - če gledamo s političnega stališča - nekako interesno solidarne z Vel. Britanijo.

Vloga Rusije še ni popolnoma jasna, toda obrisi njene vpliva že postajajo že izrazitejši, od-kar je Rusija pokazala svojo politiko v Perziji in je izrazila svojo zahtevo glede Tripolisa.

Iz tega kratkega pregleda je jasno, da narodi Bližnjega vzhoda nimajo nobene možnosti, da bi se otresli splošnih gospodarskih in strateških vplivov, še manj pa Vel. Britanije.

Njihovi napor, da bi si pridobili popolno neodvisnost, pa bodo postali predmet strateško-političnih ciljev velesil.

(Iz "Salzburger Nachrichten" od 15. februarja 1946.)

Zakaj so Primorci za Jugoslavijo

Se en odlomek iz pisma, ki ga je Virgil Šček pisal sodanjemu italijanskemu zun. min. De Gasperiju.

"Dragi De Gasperi! Obetaš, da je Italija pripravljena dati Slovencem, ki bi njej pripadli, vse jezиковne in kulturne pravice, da, celo neko avtonomijo. Največje jamstvo zato da je tisočletna italijanska civilizacija.

Prav tako, skoraj dobesedno tako so govorili rimski ministri ob sklepu prve svetovne vojne.

Takrat nas je Rim varal, toda - zadnjič. Danes ne najdeš več slovenskega Primorca, ki bi verjel le besedam italijanskega ministra. Naše primorsko ljudstvo besedi ne veruje, vam ne zaupa. Zato vašo ponudbo odklanjamo. Le poslušaj.

Dne 27. januarja 1920 je zunanji minister grof Sforza rekel tako-le v rimskem parlamentu: "Mi smo sprejeli v svoje okrilje stotine tisočev Slovanov. Tem Slovanom bomo zagotovili popolno svobodo jezika in kulture. To bo za nas častna obveznost in dejanje politične

modrosti."Drugi De Gasperi! V Rimu si pač poznal nekega gospoda, Viktorja Emanuela, ki je bil kralj in je stanoval v kvirinalski palači. Morda še nisi pozabil, kako je v prestolnem govoru ob priliki otvoritve parlamenta junija 1921. slabo govoril o Slovencih. Saj sva ga oba poslušala.

Kako so besedo držali, pa Ti mora biti dobro znano. Na proteste so se nam smejali.

Celo rektor katol. univerze v Milanu je na pritožbo slovenske delegacije takole povedal: "Ako Vam ni všeč v Italiji, kar pojdite čez mejo!"

In sam kardinal Pizzardo, ki smo se mu pritožili, da nam oblastva branijo slovenske pridice, je začudeno vzkliknil: "Kaj, Slovenci se po dvajsetih letih še niste priučili italijanščini?"

Kakor naše ljudstvo ne veruje več vašim besedam, pravtako odločno odklanja tudi verolomno rimsko civilizacijo. Siti smo je! Našemu Brkiincu je borna kočica s slamnato streho ljubša od razkošnih beneških palač, ki so obočatene s prisleparjenim ali naropanim bogastvom. Našemu Kraševcu je preprosta kamnita cerkva ljubša od katerekoli katedrale. Vaše "civilizacije" ne maramo!

In nikar se tudi ne čudi, če Ti povem, da je na Primorskem prišel v pregovor tale stavek: "Rajši kot pod Italijo, rajši pod hudiča."

Pa naš narod ne ve samo tega, kar je Italija Primorcem prizadela; on ve, kaj je fašistična Italija prizadela Jugoslaviji. Kdo je takoj po prvi svetovni vojni začel rušiti Jugoslavijo? Italija.

Kdo je pomagal vzdrževati Janka Pusto? Italija.

Kdo je prvi začel orozati svetovni mir in je napadal neoboroženo Abesinijo? Fašistična Italija.

Kdo je naredil načrt kralja Aleksandra? Fašistična Italija.

Kdo je dal morilcu revolver? Fašistična Italija, v Trstu, Via Macchiavelli številka....

Kje so se vadili prvi ustaši? V Trstu, Via Colonna v karabinjerski vojašnici, in v Gorici v Stolni ulici.

Kdo je hujskal Hrvatse - ustaše, da so poklali 1.000.000 Srbov? Italija in spet Italija in samo Italija.

Dragi De Gasperi! In po vsem tem si upaš zahtevati, da se ta zemlja izroči Italiji? Temu se pravi po naše nesramnost, po vaše pa "faccia tosta".

Ne, ne tako! Nikar ne pozabi, da je Italija, ki je začela to zločinsko delo proti Jugoslaviji premagana država.

Ako bi v tej vojni zmagala Ducejeva Italija, bi vsi imperia-listični listi od Sicilije do Benetk ponavljali rimski izrek: "Vae victis"! Gorje premaganim! In res bi se nad Primorce in nad vso Jugoslavijo znilo neizmerno gorje, trebili bi naš narod do uničenja. Mi pa nabelno zavračamo ta nečloveški rimski izrek.

Ponavljam, in tega nikar ne pozabi, da je Italija premagana država. Najboljši svet, ki Ti ga moram dati, in to je tudi edino pravilno in pravično, je to, da Italija prizna pravice našemu ljudstvu. "

= : = : =

LJUBLJANSKO OKROŽNO SODIŠČE je pod predsedstvom dr. Skaberneta obsodilo skupino članov Slovenske levije, ki so jih obtožili ovadustva in izdajstva. Sodišče je izreklo naslednja obsojila: Abort

Viktor, uradnik na 15 let prisil. dela in 6 let izgube državljskih pravic; Pečan Franc, akademik, 12 let prisilnega dela in 6 let izgube državljskih pravic; Lupinc Roman bogoslovec, 10 let prisilnega

in 6 let izčube državljskih pravic; Učakar Alojz, krojač, 8 let prisilnega dela in 5 let izčube državljskih pravic. Pecko Rok, čevljski pomočnik, 8 let prisil. dela in 5 let izčube drž.pravic; Speil Marjan, tehnik 4 leta prisilnega dela in 2 leti izčube drž. pravic. Troppan Anton, služitelj, 8 let prisil. dela in 2 leti izčube drž.pravic; Kink Stanislav, uradnik, 4 leta prisil.dela in 2 leti izč.državljskih pravic; Jerše Stanko, praver, 6 let pris. dela in 3 leta izčube drž.pravic; Cepuder Boždan, maturant, 6 let prisilnega dela in 3 leta izčube državljskih pravic; Bevc Ivan, uradnik, 5 let prisil. dela in 3 leta izčube drž.pravic; Klemenčič Jože, uradnik, 8 let pris. dela in 5 let izčube drž.pravic; Kremžar Marko in Habjan Ivan, dijaka, bodo kot mladoletna oddali v zavod za vzgojo mladine; Čičman Branka in Sušteršič Leopolda, dijaka, so oprostili, ker spadajo njuni grehi pod amnestijo. Kazen prisilnega dela so pri vseh obsojencih združili z odvzemom svobode.

"LJUDSKA PRAVICA" močno obsoja advokata Bučarja iz Nov. mesta kot zagovornika in vnetega opravičevalca fašističnih in belocardističnih zločinov. Imenuje ga "zagovornika zločinov" in "partizanskega dezerterja", ki skuša vojne zločince in protiljudske elementa prikazati kot poštene in odkritosrčne ljudi in preprediti izrek pravične kazni, ki jo terjata ljudstvo. To se je zgodilo med drugimi primeri tudi ob priliki njegovega zagovarjanja obtoženega župnika Škode in kaplana Kapša Stanislava. Po pisanju omenjenega lista spada tudi advokat Bučar med ljudske sovražnike in škodljivce.

CELJSKO OKROŽNO SODIŠČE je obsodilo trgovca Rozmana Vinka in trgovko Rozman Marijo iz Slovenj Gradca, ki so ju obtožili, da sta prikripla 402 m blaga in nekaj sladkorja ter čebule, na 2 oziroma 1 leto prisil. dela in na zaplenbo vsega premoženja.

NARODNA VLADA SLOVENIJE

je odredila obvezno prodajo sena in slame za potrebo vojske. Količino sena, ki ga bodo morali oddati posamezni kraji, bo določila osrednja odkupna komisija. Neki dopisnik "Slov.poročevalca" se pritožuje nad početjem mladine iz Dravelj pri Ljubljani. Mladina je z udarniškim delom podrla bunkerje na Celovski cesti. Pustili pa so lično zidano zgradbo, v kateri je juosl.armada po osvoboditvi imela vojaško kuhinjo. Ko so vojaki hišico zapustili, je prišla okoliška mladina ter se udarniško izkazala s tem, da je pobila vse šipe, potroala elektr. napeljavo in odnesla vse, kar se je pač dalo odnesti.

OKROŽNO LJUDSKO SODIŠČE V LJUBLJANI pod predsedstvom sodnika Prohinarja, je obsodilo skupino Mihajlovičevih pomorščakov na naslednje kazni: Jožeta Deronca, Maks Zitnika, Janka Božiča in Franca Jesliča na smrt z ustrelitvijo; dr. Marjana Poženela in dr. Toneta Röckerja na 18 let, Sreška Kristana, Andreja Rousa in Borisa Grada na 15 let; Mihaela Omerzo na 13 let, Josipa Baša na 10 let, Alojza Intiharja na 8 let in Franca Poženela na 4 leta odvzema svobode s prisilnim delom, na 10 letno izgubo drž.pravic, plačilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni.

V SLOVENIJI je veliko pomanjkanje zdravnikov in so zato zastavili vse sile, da bodo poskrbeli za izgraditev močnega medicinskega kadra. Na 9.380 prebivalcev pride 1 zdravnik. Najslabše stanje je v Novomeškem okrožju, kjer pride 1 zdravnik na 12.000 prebivalcev.

UMRLI SO: Girandon Anton, čl. narodne milice, Ivan Erbežnik, zas., Helena Kolman - Pogacar, Janez Bolčina, železničar, Ansel Naberšoj, Tesni trgovec, Marij Menart, miz. mojster, Urška Zavar - Lavrič, in Omahen - Kojeneč Mimi, vsi iz Ljubljane. - Slavko Janežič, prom. v Kamniku.